

PROGRAM SOBOTNÍ BOHOSLUŽBY

7. března 2009

9:30 – 10:30 hod.

Sobotní škola

Společná píseň a modlitba
Studium Bible v malých skupinách
Sbírka pro misijní projekty CASD
Společná píseň a modlitba

10:30 – 10:40 hod.

Přestávka

10:40 – 12:00 hod.

Bohoslužba s kázáním

Uvádí / Csaba Čák

Společná píseň
Sborová oznámení
Společná píseň
Přímluvná modlitba
Píseň pěveckého sboru
Čtení z bible – P. Heczková
Modlitba

Kázání – Radomír Jonczy

Hudební ztišení – L. Petřvalský
Sbírka pro potřebu sboru
Společná píseň
Závěrečná modlitba / R. Jonczy
Společná píseň

12:15 hod.

Nácvik sborového zpěvu

14:00 hod.

Odpolední bohoslužba Strašnice, kázání – J. Hruža

15:30 hod.

Modlitební chvíle, Strašnice

Prosíme všechny o vypnutí mobilních telefonů během bohoslužby

OZNÁMENÍ SBORU VINOHRADY

1. Dnes dopoledne nám Božím slovem poslouží náš kazatel Radek Jonczy. Sboroví zpěváci se sejdou v 12,15 k nácviku písní.
2. **Odpolední shromáždění se koná poblíž Strašnického sboru v ulici Nad Olšínami 17 od 14,00 a dnes bude kázat bratr J. Hruža. Od 15,30 se ve Strašnicích koná modlitební setkání.**
3. Příští sobotu 14. března budeme v našem sboru slavit památku Večeře Páně. Začátek bohoslužby bude v 9,30, kázat bude náš evangelista bratr Csaba Čák, Večeři Páně vyslouží náš kazatel Radek Jonczy.
4. **V příštím týdnu od 8. do 14 března se uskuteční celosvětový modlitební týden mládeže.**
5. Výbor sboru se ke svému pravidelnému jednání sejde v pondělí 9. března v 18,30 Nad Petruskou.
6. **Příští sobotu 14. března 2009 se v 17,00 ve sboru na Smíchově uskuteční přednáška Dr. Tamary Cenkové na téma „Příkladem v dobrém i ve zlém“.**
7. V neděli 15. března se koná také Unijní setkání učitelů DSS v Brně.
8. **Naši senioři se k pravidelné schůzce sejdou spolu se seniory Smíchovskými v neděli 15. března ve 14,30 ve sboru na Smíchově.**
9. V příloze dnešního zpravodaje naleznete dopis od Jana Bárty, ředitele organizace ADRA, ve kterém vás Jan Bárta informuje o chystané již tradiční velikonoční sbírce, kterou ve dnech 31/3 - 1/4/2009 ji osmým rokem pořádá organizace ADRA. Pokud vás dané informace zaujmou a chtěli byste se sbírky aktivně zúčastnit, přihlašte se prosím u Tomáše Chytrého - správce sboru nebo přímo na kontaktech uvedených v závěru dopisu
10. **Seniorům našeho sboru oznamujeme, že se jejich letošní dovolená uskuteční poslední týden v červnu, tedy 21. - 28. června v Krkonoších na hoře Rezek, v penzionu zvaném Hájenka. Všichni jsou srdečně zváni. Dovolená proběhne v krásném prostředí, v apartmánech s vlastním sociálním zařízením, v příjemném kolektivu, se zajímavým programem. Účast na ní bude určitě stát za to. Vedoucí oddělení seniorů sestra Dudrová prosí všechny zájemce, aby se u ní co nejdříve přihlásili. Předběžná cena dovolené se bude pohybovat v rozmezí od 2000,- do 2500,- Kč. (Bude upřesněno.)**
11. Částka darů na rekonstrukci sboru se za měsíc leden navýšila o 15 400,- Kč, celková částka tedy činí 4 068 123,-Kč. Dary určené na rekonstrukci sboru můžete posílat na sborový účet 187 136 9/0800, variabilní symbol 11111. Pokud nemáte možnost dary poslat na sborový účet a rádi byste finančně přispěli na rekonstrukci, můžete tak učinit do označené obálky, kterou vhodíte do kasičky určené na desátky. Ochotným dárcům děkujeme a prosíme Vás, abyste pamatovali na to, že by náš sbor měl na rekonstrukci přispět částkou 5 000 000,- Kč. Aktuální fotky z rekonstrukce si můžete prohlédnout na stránkách sboru na adrese: www.sborvinohrady.cz.

ROZPIS SOBOTNÍCH ŠKOL

7.3.			
Třída	Umístění třídy	Téma	Učitel
A	Levý přední sektor	Efezským	žáci se střídají
B (KD2)	Levý přední sektor	Boj s Amálekem	Jiránek O.
C	Levý zadní sektor	Úkol SS	Hruža J.
D	Pravý přední sektor	Úkol SS	Fuksa J.
E	Pravý zadní sektor	Úkol SS	Kraják P.
F (mládež)	Balkón	1. List Janův	Špinar B.

14.3.	PVP	úkol odpadá	
-------	-----	-------------	--

21.3.			
Třída	Umístění třídy	Téma	Učitel
A	Levý přední sektor	?	žáci se střídají
B (KD2)	Levý přední sektor	Obět' podávání či mávání	Kučera D.
C	Levý zadní sektor	Úkol SS	Passer R.
D	Pravý přední sektor	Úkol SS	Pospíšil P.
E	Pravý zadní sektor	Úkol SS	Pícha J.
F (mládež)	Balkón	1. List Janův	Klouda V.

Setkání KD1 proběhne:

13.3.2009 Dusan Kucera od 18.30 Nad Petruskou
27.3.2009 Jiří Beneš od 18.30 Nad Petruskou

NAROZENINY OSLAVÍ

Špinar Bohumil	9. března	Vlachová Vlasta	22. března
Vlachová Andrea	18. března	Passerová Jana	24. března
Král Josef	19. března		

AKTUALITY

Milé sestry, milí bratři, mládeži, děti, všichni naši přátelé, zveme vás k podpoře letošní veřejné sbírky organizace ADRA ve prospěch lidí, kteří se bez pomoci druhých neobejdou. Letos se sbírka uskuteční již po osmé a to ve dnech 31. března a 1. dubna. Téma letošní sbírky je určeno větou: "Pomáhat je radost." Věříme, že vaše účast na sbírce přinese i vám. Moc bychom si přáli, aby i ve vašem sboře jste měli tuto akci nejen v paměti, ale aby vám Pán Bůh dal sílu k aktivnímu zapojení se do společného díla. Věříme, že i ve vašem sboře se našli ti, kdo sbírku uskutečňují, a že tedy i vy si najdete čas, abyste mohli v mezích svých možností sbírku podpořit. Jde nám především o vytvoření zázemí, pro ty, kteří vyjdou do ulic, pro studenty a mladé lidi. A v čem byste mohli pomoci? Kupříkladu při přidělování pokladniček, při evidenci, při zajištění občerstvení pro sběrače, při odebírání naplněných pokladniček. Stojíme rovněž o vaše modlitby i o vaši ochotu sdílet se společně o radosti a starosti s těmi, kteří mají ve vašem sboře sbírku na starosti.

Vaši podpory a chuti pracovat na společném díle si váží váš Jan Bárta

o.s. ADRA, Klikatá 1238/90c, 158 00 PRAHA 5, adra@adra.cz

hlavní koordinátoři sbírky:

Zuzana Lhotová - z.lhotova@seznam.cz; tel: 723 903 642
Jiří Hempl - sbirky@adra.cz; tel: 257 090 643, 737 258 985

Praha 4. března 2009

„Tu jsem viděl jiného anděla, jak letí středem nebeské klenby, aby zvěstoval věčné evangelium obyvatelům země, každé rase, kmeni, jazyku i národu.“ (Zj 14,6)

Milí bratři a sestry,

jsme vděční Pánu Bohu za možnost a svobodu, kterou nám dává pro to, abychom mohli oslovit svět evangeliem. Jsme také vděční i za nové způsoby práce, které umožňují, aby Boží slovo mohlo být zvěstováno i v místech, kam se běžnými způsoby není možno dostat.

V pátek 13. března v 17 hodin zahájíme odvysíláním životního příběhu bratra Miloslava Bláhy s názvem „Pod křídly Nejvyššího“ nepřetržitě vysílání adventistické televizní stanice v českém a slovenském jazyku – HopeTV. Televize bude prozatím dostupná pouze prostřednictvím internetu, ale věříme, že Pán Bůh v budoucnosti požehná a budeme moci poselství evangelia šířit i jako normální televizní vysílání.

Česká a slovenská HopeTV patří do mezinárodní sítě adventistické církevní televize Hope Channel, a stejně jako sesterské stanice po celém světě chce pomáhat církvi sdílet s lidmi poselství naděje. V našem programu proto vedle křesťanské hudby najdete zejména biblické úvahy, evangelizační přednášky, záznamy bohoslužeb, duchovně zaměřené dokumentární filmy, biblické pořady pro děti a mládež a programy o zdravém životním stylu.

Uvědomujeme si, že před námi stojí velký úkol, který bez Božího požehnání nemůžeme zvládnout. Vezměte, prosím, za svoji tuto novou televizi, která chce nabízet něco úplně jiného než všechny ostatní televizní stanice, podporujte ji svými modlitbami a snažte se ji zejména využít jako účinný nástroj evangelizace ve svém okolí.

Vaši bratři

Pavel Šimek

Josef Hrdinka

Edvard Miškej

Bedřich Jetelina

Televizní vysílání naladíte od 13. března na www.hopetv.cz

Milý kolego (kolegyně),

vzhledem k tomu, že přichází doba, kdy se naši mladí lidé – maturanti – budou rozhodovat, co dál a přemýšlet o budoucím zařazení (hlásit se na vysoké školy nebo jinak řešit budoucnost), chci Tě požádat, abys ses rozhlédl po svých sborech, zda někdo z těch, kdo bude tento problém řešit, se nezajímá o to sloužit Pánu Bohu.

Teologický seminář bude v tomto roce opět otevírat nový ročník denního studia a chci Tě proto poprosit o spolupráci.

Na Teologickém semináři je možné od září studovat:

- dva jednoleté běhy: a) Studium Bible a základů teologie; b) Misijní služba – PGM
- tříleté studium oboru teologie (VOŠ, DiS.)
- čtyřleté studium oboru teologie (Senior College, bakalář teologie)
- tříleté studium oboru pastoračně-sociální činnost (VOŠ, DiS.)
- čtyřleté studium oboru pastoračně-sociální činnost (Senior College, bakalář)

Titul B.Th. bude mít od roku 2009 také evropské uznání (Bc.), tzn. že na něj lze navázat a pokračovat v dalším studiu i na jiných školách. Studium na TS připravuje nejen kazatele a další pracovníky církve, ale také ty, kteří se chtějí zaměřit na sociální nebo humanitární práci.

Vzhledem k tomu, že 1. ročník je společný (jak pro pastoračně sociální zaměření, pro studium teologické, ale i pro jednoleté Studium Bible a základů teologie), má student možnost se teprve během tohoto roku rozhodnout, zda a jak bude pokračovat v dalším studiu.

Na TS máme příjemný kolektiv studentů, zaměstnanců a těšíme se na nové tváře děvčat i chlapců, kteří chtějí Pánu Bohu sloužit.

Prosím Tě, rozhlédni se a zeptej, případně vhodně oslov mladé lidi, zda nechtějí dát alespoň jeden rok Pánu Bohu k dispozici. A pokud bys zvážil, že by bylo dobré, abych přijel já nebo br. M. Pavlík, případně pár studentů povědět mladým lidem něco o TS a zodpovědět jim jejich otázky (třeba na mládež v pátek večer), rádi to uděláme.

Nezapomeň se, prosím, zeptat i těch, o kterých se domníváš, že to nejsou Ti praví. Budu Ti velice vděčný za Tvoji pomoc – nejen já, ale jistě i nebesa. Nezapomeň, že každý z nás potřebuje najít místo sebe někoho do Boží brázd.

Pán Ti pomáhej a žehnej ve Tvém odpovědném a nezastupitelném díle.

Moc Tě pozdravuje Tvůj přítel a bratr

Luděk Svrček

5.část

Rodina Bořivoje a Ludmily aneb ten chlapec se bude jmenovat Václav

Minule jsme skončili svatbou Bořivoje a Ludmily a jejich pokřtěním na Levém Hradci. V té době byl jejich starší syn Spytihněv osmiletý a Vratislavovi byly roky dva. Čili zde, tzn. v 80. letech 9. stol., začíná doba, podle které jsme nazvali naše minulé povídání.

Od té doby nás dělí 1 126 let. A tak je také staré křesťanství v Čechách (na Moravě, jak jsme poznali, je o něco starší). Bezprostředně poté však Bořivoj narazil na odpor určité části stařešinů, kteří se pod vedením jakéhosi Strojímíra vzbouřili. Problém to asi pro knížete byl, neboť musel uprchnout k svému mocnému ochránci Svatoplukovi. S jeho vojskem se vrátil, vzpouru potlačil a na důkaz, že nejenom on, jeho rod, ale i křesťanství bude nadále v jeho knížectví vládnout, postavil na památném, ale pohanském místě Žiži druhý křesťanský kostel zasvěcený nyní Panně Marii. Jeho zbytky vidíte, když procházíte z II.nádvoří Pražského hradu k prostoru pod arcibiskupský palác a to vpravo za zasklenou stěnou. Též zbytky původního prvního kostela - rotundy sv.Klimenta můžete spatřit pod podlahou dnešního gotického kostelíka téhož patrocinia na Levém Hradci.

V roce 888 Bořivoj umírá ve svých 35 letech a Ludmila se tak od svých 28 let stává vdovou, kterou zůstane až do své násilné smrti v r.921, kdy jí bude 61 roků. V roce Bořivojova úmrtí je tedy Spytihněvovi 13 let, Vratislavovi 7 let. Vládu v Čechách přebírá prý sám Svatopluk. Ten umírá po dalších šesti letech a to už se 19letý Spytihněv ujímá českého knížecího stolce. V následujícím roce 895 se Čechy zcela vymanily z moravské nadvlády a pod novým knížetem se podaly králi Arnulfovi. Od tohoto roku až do sjednocení Čech a Moravy za knížete Oldřicha v r.1025 budou mít tyto dvě země vlastní historii.

Doména nastupujícího našeho prvního vládnoucího rodu, rodu Přemyslovců, byla na počátku Spytihněvovy vlády asi tato : Praha - Levý Hradec - Budeč - Libušín - Lštění - Tetín - Mělník - St.Boleslav. To byla velká a silná, mocně opevněná hradiště, na kterých již v této době byl také minimálně jeden křesťanský svatostánek.

Byly to rotundy (kruhová stavení s apsidou - kněžištěm) či kostelíky jednodlní, tzv. tribunové se západní tribunou, tj. částí, kterou při bohoslužbě obsazoval panovník s rodinou či velmož - správce hradiště (pověřený panovníkem) s rodinou. Z tehdejších tribun se vyvinula pozdější kruchta. Patrocinia v té době byla sv.Kliment (Levý Hradec a Lštění), Panna Maria (Praha, Budeč), sv.Petr (Budeč a Mělník), sv.Jiří (Libušín), archanděl Michael (Tetín), sv.Kosma a Damián (St.Boleslav), později sv.Vít (Praha).

Prvních 30 let 10.stol. je z hlediska zachovaných historických zpráv dobou dost temnou. Víme, že to byla doba zápasů severních a jižních německých národností, totiž Bavorů a Sasů. České země patří za vlády Spytihněva do tábora krále Arnulfa, čili k Bavorům. Uzavřením míru s tímto mocným jižním sousedem v r.895 začal kníže Spytihněv dlouhou cestu budování českého státu. Na otcově základu dále rozšiřoval i křesťanskou víru a za tím účelem podporoval výstavbu nových kostelů.

Budeč - kostelík Sv. Petra

Na Budči, která je starší než Levý Hradec, se až okolo r.905 buduje rotunda sv.Petra, dnes jediný dochovaný celek ze začátku 10.stol, kde můžete stát stejně jako vaši předkové před 11 stoletími. Současně zde vzniká i obdélný kostelík Panny Marie.

Na Pražském hradě se rozšiřuje stávající kostelík Panny Marie a stane se po r.915, kdy kníže Spytihněv umírá, jeho hrobkou i hrobkou jeho manželky, jejíž jméno se zatím nepodařilo zjistit.

Za Spytihněva se poprvé opevňuje i podhradí Pražského hradu a vzniká tím předchůdce pozdějšího města Malé Strany.

Současně vznikají nová či staronová pevná sídla - hradiště, počátek budoucí Břetislavovy hradské soustavy. Naše země je středem rozsáhlého evropského obchodu, ať již ve směru sever-jih či západ-východ. Zde však musíme použít i slovo bohužel, neboť jeden z hlavních vývozních "artiklů" byli otroci a otrokyně. V r.915, jak již jsme uvedli, kníže Spytihněv umírá a novým českým knížetem se stává jeho mladší bratr, kterému je v té době 33 let (někdy se uvádí 27 let, ale to neodpovídá průzkumu kosterních pozůstatků). Vratislav je v tomto roce již 9 roků ženatý a to s dívkou ze slovanského kmene Stodoranů (Havolanů), která se jmenuje Drahomíra. Na rozdíl od svého bratra, který zemřel bezdětný, má Vratislav již v r.907 prvního syna, kterému společně s matkou dali jméno Václav. I on se jednou stane slavným světcem, dokonce ještě větším, dá-li se to tak vůbec říci, než jeho babička Ludmila.

Ale nepředbihejme. Zatím je jenom r.915. Václavovi je 8 let a nyní právě v tomto roce, kdy se jeho otec stává knížetem po smrti strýce, se narodí jeho mamince druhorozený syn a Václavův bratr. Dostane jméno Boleslav. Vratislav udržoval zemi v intencích dosažených za jeho bratra a nadále rozšiřoval a zkvalitňoval její správu. To se dělo hlavně pod patronací jeho matky (kněžny matky) Ludmily, která dohlížela na stavbu nových kostelů a dostatek kněží, kteří přicházeli ze všech světových stran, čímž pomalu rostla prestiž mladičkého českého státu.

Na Pražském hradě založil kníže Vratislav v r.921 druhý kostel. Je to dodnes zachovalá románská bazilika s patrociniem sv.Jiří, což svědčí o vazbách na jih (Řezno).

Kníže Vratislav však v tomto roce (921) umírá. Je mu 40 let (33?) a knížectví Čechů nemá zletilého panovníka, neboť Václavovi je pouhých 13 roků. Nastává krizová situace. Je zde kněžna-matka (Ludmila) a kněžna-vdova (Drahomíra), ale není dospělý kníže.

A o tom, co bylo s naší vlastí dále, příště.

J. a S. Linhartovi

Velikonoční sbírka organizace ADRA: Spojuje nás radost z pomáhání druhým

Již poosmé se může česká veřejnost podílet na Velikonoční sbírce organizace ADRA. Každoroční sbírka se letos bude konat 31. března a 1. dubna pod heslem „Pomáhat je radost“.

Výtěžek sbírky bývá vždy rovnoměrně rozdělen mezi tři typy pomoci, které se ADRA věnuje. Třetina peněz je určena pro dlouhodobé rozvojové projekty v zahraničí, třetina pro humanitární pomoc při mimořádných událostech a třetina bude použita na projekty realizované v jednotlivých regionech České republiky. Záštitu nad jednotlivými oblastmi letos převzala trojice známých tváří – projekty domácí zaštití herečka Taňa Fischerová, projekty rozvojové moderátorka Lejla Abbásová a projekty humanitární vzal pod svůj patronát herec Miroslav Táborský. Všichni tři se sešli, aby podpořili myšlenku, která letošní ročník sbírky provází: každý žijeme svůj vlastní život, ale spojuje nás radost z pomáhání druhým.

Sbírka probíhá ve více než sto místech v Čechách i na Moravě. Jsou mezi nimi velká statistická města (Praha, Ostrava, Brno či České Budějovice) i menší obce (Napajedla, Rovensko pod Troskami apod.). Peníze na sbírku vybírají studenti základních a středních škol, s nimiž ADRA spolupracuje. Každý student má tričko ADRA a je označen jmenovkou, na jejímž rubu je kontakt na organizátora sbírky pro danou oblast. Studenti chodí po dvojicích, přičemž každá dvojice má na starosti jednu zapečetěnou kasičku. Dárce, který podpoří uvedené projekty minimální částkou 30 Kč, obdrží symbolický dárek i od Adry – letos to jsou magnetky se symbolem úsměvu.

Velikonoční sbírka představuje pro Adru významný zdroj prostředků, který je často nezbytný pro realizaci některých projektů. Pomoc drobných dárců je důležitá například pro rozvojový projekt rekonstrukce nemocnice v obci Itibo v jihovýchodní Keni – zařízení Adry zde slouží pro 200 000 lidí z širokého okolí. Z humanitárních projektů pomohly v poslední peníze dárců uskutečnit třeba okamžitou pomoc uprchlíkům, vyhnaným ze svých domovů během války mezi Gruzii a Ruskem. Mezi domácí projekty, jež podpoří prostředky z Velikonoční sbírky, patří například provoz azylových domů, hospicové péče nebo dobrovolnických center působících po celé České republice, ze kterých vycházejí stovky dobrovolníků do různých zařízení, aby pomáhali těm, kteří to potřebují – ať už seniorům, zdravotně postiženým či sociálně slabým.

„Pomáhání může působit radost obdarovanému i dárci,“ popisuje ředitel Jan Bárta poselství organizace ADRA i její Velikonoční sbírky.

Zveme Vás na 5. ročník oblíbeného
turnaje pro Čechy, Moravu a Slovensko

Dětský florbalový turnaj 2009

kdy:

19. dubna 2009

od 8.30 hodin

kde:

ZŠ – Mendelova 550, Praha 4

co a jak:

- 8 hráčů v týmu
- hra 3+1 v poli vždy s 1 dívkou
dívkou v poli je možno nahradit chlapcem do 10 let
- věk: 7-15 let (dívký, **NOVĚ i chlapeč**)
- přihlášky: **do 10. 4. 2009** (el. přihláška na webu)
kontakt: Juraj Turóci – juraj.turoci@maranatha.cz, +420 606 64 55 44
- startovné: ZDARMA
- oběd a pití zabezpečeno
- další informace a pravidla na webu MKD (www.maranatha.cz/mkd)

**akci
podporují:**

www.maranatha.cz/mkd

www.casd.cz

www.pathfinder.cz

- startovné: ZDARMA
- oběd a pití zabezpečeno
- další informace a pravidla na webu MKD (www.maranatha.cz/mkd)

Další informace a pravidla:

Je tu jedinečná možnost zúčastnit se **6. dětského florbalového turnaje**, tak neváhejte a přihlaste se!

Termín: 19.4.2009 (neděle), ZŠ - Mendelova 550, Praha 4, <http://mendelova.virt.cz/>

Hraje se 3 + 1 s tím, že v poli musí hrát vždy jedna dívka!
POZOR ZMĚNA!!! Dívku v poli je možné nahradit chlapcem do 10 let.

Věkové podmínky: 7 – 15 let POZOR ZMĚNA!!! **Věk chlapců se zvyšuje na 15 let**, nejnižší věková hranice není určena, je to podle dohody s vedoucím a jeho doporučením.
Prosím respektujte věkové podmínky – v případě podezření budeme nuceni kontumovat ten zápas až diskvalifikovat tým z turnaje, což by jsme dělali neradi.

Počet hráčů v týmu: 8 hráčů, pokud máte dostatek hráčů, můžete vytvořit i 2 týmy

Dresy: bylo by dobré, kdyby jste měli stejné dresy (např. trička)

Hrací čas: **délka zápasu bude záviset na počtu přihlášených týmů. Bude se hrát ve dvou tělocvičnách s mantilami**

Registrace: 8.15 – 8.30 hod

Zahájení: 8.30 – 8.45 hod.

Začátek turnaje: 9.00 hod.

Předpokládaný konec: nejpозději v 16.00 hod.

Mapka: viz http://firmy.centrum.cz/117800_mapa-zakladni-skola-mendelova

Startovné: ZDARMA

Přihlášení: je potřeba se nahlásit do **10.dubna 2009**, viz. **Přihláška a Pozvánka** !!!!!!!!!!!!!

Kapacita: předpokládaný počet je 10 týmů, v případě velkého zájmu zvýšíme na 12 týmů

Strava: bude zabezpečený oběd a pití

Přihláška:

Název týmu / sbor:

Počet hráčů:

Zodpovědná osoba / kapitán:

Aktuální kontakty na zodpovědnou osobu:

Přihlášení je možné i na webu, nezapomeňte si přečíst nově upravená pravidla!

Sonda z dějin morální filozofie
sobotní škola 28.2.2009 – Dušan Kučera

Smyslem je:

- seznámit se se zákl. (vybranými) momenty dějinného vývoje
- využít možnosti srovnání minulosti se současností
- podnět k myšlenkové orientaci
- Ukázat, jak vědomí historických souvislostí pomáhá porozumění Bible
- Jak lépe porozumět světu a lidem?
- Zhodnotit současnost, zda rosteme? Poučili jsem se z chyb minulosti?
- Anebo opakujeme stejné omyly?
- Jak znovu aktivně vstoupit do našeho současného myšlení či hledání
- Jaké aktuální poselství z poznání vyplývá?

Začneme tím, že lidstvo hledá:

- co je pravda + jak žít (jak být spasen), jak žít důstojně, pravdivě, správně, dobře...

Vycházíme ze tří zákl. otázek:

- Co můžeme vědět?
- Čemu věřit?
- Jak žít?

Základem moudrosti východu je pro nás jistě SZ a NZ

Proč ovšem musíme mluvit i o jiných myšlenkových koncepcích než biblických?

- protože Izrael selhal (postupně – max. do 6. st. př.Kr. kdy

po staletém odmítání proroků odmítli i Jeremiáše a Ezechiele a přišel Boží soud – Babylonské zajetí.

Absence pravdy a orientace (selhání Izraele být světlem pronárodům) mělo pravděpodobně nějaký vliv na nové východní systémy! Podobně víme, že stav středověké církve podnítil nové filozofické a náboženské reformní systémy v Evropě.

Není tomu tak dodnes? Co by bylo, kdyby křesťanství plnilo svou úlohu pravdivěji?

Od počátku:

- Tóra – SZ (smlouva) – paralely s vyspělými kulturami
- Možnosti Izraele navzdory prostředí
- Pokušení pohanství Mezopotámie
- Selhání Izraele

Odmítání prorockých výzev – 6.st. př. Kr.

Proto došlo k rozmachu alternativních cest – např. Persie

Pro nevěrnost a zvrhlost Izraele neexistovala srovnatelná alternativa, ale většinou úpadková. Sám Izrael dokonce činil horší věci, než okolní pohané! Věří v jednotlivé omezené bohy, ve fatalism, lidské oběti, sakrální války, násilí, nemorálnost, moc...

TV/ EGW 184: „*Nepravost v Izraeli před Asýrským zajetím se vyrovnala nepravosti za dnů Noemových. ... oddávali se cele zlu.*“

PK/EGW 200: „*Svým odpadnutím a svou vzpourou přivolávali na sebe soudy Boží ti, kdo měli být nositeli světla mezi národy.*“

Egypt

- Víra v posmrtný život (okultism – bohové Slunce, podsvětí)
 - Účelová etika
 - Otroctví
 - Moc a bohatství
- = **Pomáhal i zotročoval** (Exodus)

Indie

Nejsilnější myšlení na jiné straně východu (od 1500 př. Kr.)

- Hledání božstva, harmonie - toužili po „nebeském splynutí“
 - nesmrtelnosti, věčnosti (to Izrael v té době ne...)
 - smyslu
- Budhismus, Hinduism

- Jóga (meditace, hledání učitele, vůdce = dodnes populární...)
- = Spirituální, otevřené všemu, tolerantní (nepodněcuje náb. války)

Např. Nirvána:

- Absolutní splynutí s universem - Odosobněná bytost –
- Žádné pocity - Žádné vědomí - Pokorná prázdnota
- Život je cyklický – pořad dokola, opakování
- Život nemá směr (jsme na tom lépe?)
- Neexistuje konečné vítězství dobra a porážka zla.

= Tyto předpoklady mají fatální důsledky na každodennost!

Čína

(už 3000 př.Kr., kdy SZ jedinci také řeší své os. problémy a hledají:

- Praktické hodnoty života - 6.st. př.Kr.
- Etické základy - soulad, s veškerenstvím
- Taoismus - cesta, rozum, léčba
- Konfucionismus - morálka
- Lao-c' - ctnosti, pokora

= inspirace Evropě – humanismus. Vliv u nás hlavně po rozpadu řeckého myšlení...

Čínské myšlení vyplňovalo prázdno místo, pomáhalo hledat střed univerzálních hodnot a místo člověka ve světě. Mnozí evropští filozofové sahají rádi po čínské moudrosti (Voltaire, Wolf, Leibnitz, Goethe...)

Řecko (praotcové našeho myšlení)

čerpá moudrost z minulosti a nově promýšlí

- **Kosmologické hledání** – otázky původu, počátku.
- **Hledání pravdy**, smyslu, cíle (vyšší, hlubší, hodnotnější?)

Protože je však hledání pravdy náročné, bolestivé a zdlouhavé:

- **Dogmatismus** – řešení hned, rychle, lehce, bez přemýšlení, produkuje odpovědi aniž zná otázky, stručně ve větě či odstavci – ale bez vědomí souvislostí. Působí jako úleva, popírá absolutnost pravdy, protože ji strhává do lidských formulací. Dogmatismus nehledá, nestuduje, nepochybuje...
 - **Skepse** – přirozený důsledek dogmatismu, nepatí teoreticky a nefunguje ani prakticky. Nesoulad života s dogmatismem vede k popření pravdy vůbec. Lidé unaveni a nechťejí mít s náb. nic dál společného. Vnímají dogmatism jako podvod – nepravdu, projev strachu z mnohosti a pestrosti, hloubek, podřízenosti něčemu vyššímu a věčnému, nemanipulovatelnému....
- Pravda je však víc než dogma, pravda je nad naší „pravdivou větou“ a odstavcem. Je vyšší – my omezení. Proto nutno stále dál prohlubovat s Bohem... Jenže to je hledání často nejisté, namáhavé... vzdálené:
- **Sofisté** = chytráctví, smějí se z dogmatiků i skeptiků. Nehledají pravdu, jen obě strany rétoricky prezentují, vysvětlují vše, hl. za peníze. Nehledají však pravdu ani moudrosti, spíš je to jakési talk show - nepotřebují studovat, stačí působivě srovnávat metaforami. Produkují spíše zábavu – falešný pocit orientace, populární, davové, dnešní zábavné TV?

- **Plato, Sokrates, Aristoteles** (od 3. st. př. Kr.)

– zachraňovali objektivnost pravdy, zatímco Izrael byl v troskách...

Plato prosazuje vědomí ideálu, který je vysoko, daleko, nutno hledat, vidíme jen v odlesku, proto nutná pokora! (ta Izraeli chyběla!)

Aristoteles – našel řád, kategorie, systém v přírodě – dodnes z toho žijeme.

=Poznání pravdy je závislé na kontinuitě, systematickosti. Nezrodí se vše a najednou. Jenže jako lidé potřebujeme orientaci pro rozhodování, porozumění smyslu. Lidé pochopili v Řecku, že pravda je

poznatelná – není náhodná – má řád

Existuje-li taková možnost poznání = závazné, mravní norma!

= odklon od lhovosti! (není to zdroj nové naděje?)

Ap Pavel připomíná, že i neviditelné lze poznat cestou přemýšlení! Pravdu jsme nestvořili, nemůžeme proto zpochybňovat!

Co v době onoho vývoje Izrael?

Z 12 kmenů zůstaly po porážce severních kmenů 722 př. Kr. – vítězství Asýřanů zůstaly jen 2 kmeny. Z těch 2 kmenů jsou lidé odvedeni do Babylona. A po dvou generacích jen hrstka se vrací zpět do Jeruzaléma, aby znovuvybuďovali Jeruzalém a chrám... Poprvé nechťeli zpět ani Levité!!! Jeruzalémský chrám byl stejně poté zasvěcen Diovi a dalším římským bohům. Mnozí kolaborovali, jiní se stali fanatiky... až ani Kristus národ nepřesvědčil a byl ukřižován. Tragédie Izraele končí židovskou válkou a diasporou.

- V Řecku v té době usilovali o krásu, dobro, ctnosti, vznešenost, Athény – dědici Egypta – hledali nadpřirozeno, nebeský úděl, vědomí konečnosti. Sparta ovšem patří mezi dědice Asýrie = boj, zničit druhé, vyhrát, ukořistit moc. (Srovnejme s moderní SSSR). Např. nedůvěřovali intelektuálům, nepodporovali rodinu, jen aby muži bli připraveni bojovat... Řekové se však také necítili být povoláni k práci – měli 88% otroků. Zahálka a bohatství připravovaly úpadek.

SZ = naopak povolání k práci, správě – zodpovědnost = jak žít !!!

Vertikála SZ měla zcela jiný vliv na život!

Řekové = Správa věcí veřejných, Polis – demokracie – ale také nástup populismu – pokušení vzít si hlasy násilím...

= Tragické konce sice s velkými ideály – ale neuskutečněnými

Evropa? – snaží se navázat, sloučit, využít, inspirovat se – ale lze to??? MY DNES – ani církev nezůstala imunní.

Špatný př. ze SSSR: komunism měl dogmatický ideál, ale bez inteligence, bez svobodných a soběstačných drobných řemeslníků jako ve CH, A, D, USA... uvízlo v úpadku.

Co je pravda – jak žít???

Hlavní proud, který Řekové převzali = metafyzický

Pravda není náhodná, dobová, přechodná, závislá na lidských názorech, většině.

Ale znovu si připomeňme, je to namáhavé, dřina, dlouhé, těžké...

Proto alternativy:

= Epikurejci a stoici Už nehledají pravdu, už nabízejí jen útěchu.

Stoikové

- Víra v osud, splnutí s božským logem, pasivita, že nelze nic dělat,
 - vše je objektivně dané, poklidná střední cesta, neusilovat o ideál, protože prý nemá smysl
 - Neptej se po pravdě, ale po pocitu štěstí, blaženosti, jinak vás čeká zklamání!
 - Osvobozen je člověk tehdy, když pochopí kosmický řád, nutnost = moudrost
 - Známý postoj: „Děj se vůle Páně“?
 - Egoisms, nepoutat se citově, svět řízen logem, božským rozumem, lidé součástí kosmu, člověk sám rozeznává dobro od zla
- = život bez emocí – chladný bez vášně, lhostejný k lidskému utrpení. Smrti, pěstování určitých ctností, šťastný = nezávislý – ostatní pošetilí, intelektuálně neutrální, nepotřebují poučovat, odpouštět, omilostnit, maska sobectví a pokrytectví.

Stoikové byli v něčem podobní farizeům. Pavel na stoiky tu a tam naráží: Ví o nich, polemizuje s nimi... je dobový a místní!

Fil 4,11: „... jsem spokojen s tím, co mám“ Velmi podobně stoikům.

1 Kor , 6,12 „vše je mi dovoleno, ale ne vše mi prospívá“ Tím je apoštol zase jiný.

Vedle těchto dvou směrů však zde máme i další filozofické skupiny, o kterých apoštol věděl:

Epikurejci

- Netrápit se, užívat si, bavit se, nebát se smrti, zlehčení věcí
- Snížení očekávání, nároku, naděje (nevede vzhůru)
- Konzum? Štěstí? žádní bohové, nic společného s lidmi
- žádné oběti, modlitby, soud, ani strach z budoucnosti
- smrt je pro člověka konečnou, žádné vzkříšení

Podle toho i žili = využít dnešek - užít si rozumně rozkoš, mimo politiku,

Jen radostné rozjímání (vzpomeňme na problémy v Korintu).

Chápeme, že pro „Řeky je evangelium bláznovství“? A těm tady Pavel káže! Jak? Nestydí se za evangelium, věří v jeho moc, a tu umí dobře podat se znalostí prostředí i evangelia.

Eklektici

- Poznání je částečné
- Vyberou si, co se jim hodí, vybírající si podle svého
- Trochu tu, trochu onde – moudrost? Chytrost?

= Co dál?

Sebeuspokojení anebo sebezpřekročení?

TV/EGW 33

„I mimo židovský národ byli mužové, (mudrci), kteří předpovídali příchod Mesiáše.

Hledali pravdu a dostávali duchovní vnuknutí. Zasévali mezi lidmi naději. Často to dělali lépe, než židovští učitelé...“

SZ- NZ?

- Absolutní Bůh, kosmický Bůh nezávislý na době, prostředí, názoru lidech
- Představuje pravdu, nárok, úkol, povolání!
- A když se nedaří – není problém v pravdě, není zodpovědný Bůh, ale lidé! V tom je rozdíl mezi Izraelem a pohany
- Bůh víc, než Hermes, Merkus, Venuše, Afrodita...

Důsledky pohanství?

- Malá božstva Říma vedla k úpadku a zhroucení impéria. Chyběl absolutní ideál. Bohatství, přebytek = egoismus - vyhledávání zábavy (rozkoš z krutosti v cirku = dnes TV Hollywood USA?)
- Nezodpovědnosti vládních vrstev za sociální politiku
- 40 % obyvatel Říma závislí na dávkách obilí bez práce
- Neřestí z nudy (každý 3. den volno!), přepychu, Ctnost je zbytečná zátěž – jedni je nepotřebovali a chudí si ctnosti nemohli dovolit.
- Nebyli drobní svědomití řemeslníci – bez střední vrstvy, rozdíl mezi Západem a Východem dodnes
- Obsazovali území jen tak, z moci, velikosti – bez zájmu např. z důvodu misie jako např. Britové, Španělé +-
= **Lidství je úkol!**

Vliv Řecka?

Augustín od Plotina, Středověk od Aristotelela,

Syntéza křesť s řeckou filozofií– T. Akvinský

Renesance – stoicism v římském podání M. Aurelia

(Být Říman, to je povolání...)

CO DNES? Moderna – epikureism + sofistika + eklekticism?

Jak se orientujeme my osobně?

Teprve JKristus změnil svět

- Kosmický, absolutní Bůh
- Ztělesněná pravda = realita, ač pro Řeky bláznovství...
- Poznatelná pravda, řád
- Závazná pravda

= **Povolání k následování !**

- Povolání, úkol žít v tomto světě – bolesti, nedokonalosti
- Víra v budoucnost = revoluční, ale i útěšná, že smysl má i dnešní úsilí
- JK už zvítězil = Nová realita, království Boží už mezi námi.
- Napětí nás však nemine: např. klérus x aktivní víra ve světě plném zápasu a nutné víry v činy naděje

Kosmický Bůh – a zároveň v každodennosti! To je úkol!

„...aby Boží člověk byl náležitě připraven ke každému dobrému činu.“

Počátek a cíl stvoření
kázání D.Kučery 28.2.2009

Zákl. text: **1 Moj 1,1-2**

Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Země byla pustá a prázdná a nad propastnou tůň byla tma. Ale nad vodami vznášel se duch Boží.

Zj 21,1-2

A viděl jsem nové nebe a novou zemi, neboť první nebe a první země pominuly a moře již vůbec nebylo.

Já jsem Alfa i Omega, počátek i konec. Tomu, kdo žízní, dám napít zadarmo z pramene vody živé.

Oba texty spolu souvisí - formálně i obsahově. Patří k sobě. Stejná slova čteme na počátku Bible i na jejím konci. To něco znamená.

Biblické spisy i nejstarší filozofické texty se zabývají kosmologií sledující původ světa.

Podívejme, CO sděluje biblická zpráva o stvoření? (Mluvíme vlastně o dvou zprávách – 1. a 2. kap . knihy Genesis.)

My máme tendenci diskutovat o tom, **JAK** vznikl svět, Ale z tohoto pohledu se dozvíme z Bible pouze to, **ŽE Bůh stvořil vše svým slovem.**

1. ŽE zde byl stanovený počátek
Tzn., že zrod dějin a života není neurčitý a nejasný .
2. ŽE je zde počátek něčeho konkrétního – nebe a země – člověka.
Tzn., že svět není jen tak něco. Svět není cokoliv bez konceptu.
3. ŽE počátek má také svůj (konec) vrchol.
Tzn., že budoucnost není nejasná. S počátkem se pojí zřejmý cíl.
4. ŽE je dáno lineární pojetí dějin a života - odněkud někam.
Tzn. hranici proti pohanskému cyklickému pojetí opakujících se přírodních období.
5. ŽE svět má svůj daný smysl = počátek, východisko, střed i vrchol.
Tzn. lék proti nesmyslnosti, nihilismu a skepsi, že nic nemá cenu, že není pravdy.
6. ŽE na počátku stál sám Bůh – osobnost, osobní konstanta, měřítko i vrchol.
Tzn., že kosmos není neosobní, není nevyzpytatelnou vesmírnou silou. Stvořitel je osobní. Stvoření je osobní.
7. ŽE Bůh tvoří, je velmi kreativní
Tzn., že svět ani život není (nemusí být) fádni).
Bůh tvoří podle předem dané představy.
8. ŽE Stvořitel stanovil světu konkrétní obsah, náplň a řád
Tzn., že svět nepředstavuje (nemusí představovat ani prázdnotu ani chaos bez řádu. Je tu někdo, kdo tvoří, plánuje, sleduje svůj plán a podle toho buduje. Bůh má koncept a je připraven řešit možné problémy i po pádu do hříchu.

Zpráva vychází tedy z toho, ŽE to vše učinil Bůh = mluvíme o tom, **KDO**.

Bůh je nadpřirozený, nad světem, nad dějinami, nad nebem, nad kosmem, přesahující tento stvořený svět i náš osobní život. A tento tomu všemu a nám všem dává orientaci, základ a vizi budoucnosti.

Je to ELOHIM mocný Pán, který tvoří svým slovem (Bůh - El).
Ve druhé zprávě o stvoření je Bůh popsán jako JAHVE (Hospodin), který představen jako Bůh blízký člověku. Komunikuje s člověkem, navazuje s ním vztah, tvoří člověka zcela osobně (vlastníma rukama) a osobně mu vdechl život (políbil ho).

Porozumět zjevení Boha znamená také porozumět jeho charakteru. Podle toho věříme, žijeme, rozhodujeme se , plánujeme, pracujeme a vše zpětně hodnotíme.

Stvoření je více než hmota, věci. Více než energie vzniklá časem (miliardami let).
Z Písma vyplývá konkrétní program, který je dán Slovem = informací.
Bible tedy má jiný model: Hmota, energie + informace (místo dlouhého času).
Jestliže máme v Písmu tuto informaci, musíme se ptát, co znamená. Každá informace je komunikací, chce něco sdělit. Někdo něco sděluje lidem. A tomu říkáme Boží poselství, které obsahuje také osobní povolání a poslání!

Je-li tu NĚKDO – koho se na to můžeme ptát! Modlit se! Rozmlouvat s ním.

Máme-li otázky:

- Zda je nějaký počátek také mého os. života? = ANO
- Zda existuje nějaký smysl našeho života? = ANO, stojí za to.
- Zda má náš život a práce hodnotu? = ANO, má věčný význam.
- Zda máme nějakou budoucnost? = ANO, co Bůh začal, dokončí.
- Zda má svět svůj řád a koncept? = ANO, víme jak přemýšlet a žít
- Zda z prvních slov Bible vyplývá jasný úkol? = ANO, víme, co a jak dělat.

Hovořili jsme o tom, Co se stalo, ŽE se tak stalo, musíme dokončit úvahu přirozenou otázkou = **PROČ?** Jaký má Bůh se svým stvořením záměr?

Biblické spisy jsou bohoslužebné, náboženské texty. Nabízejí východiska, cíl a hodnoty. Bibli čteme jako Boží zjevení, kterému máme naslouchat, sledovat jeho myšlenku a prosit o správné porozumění.

Člověk je stvořen k Božím obraz jako správce stvoření se zodpovědností vůči Bohu, stvoření i dalším lidem.

Jak jinak bychom měli pochopit smysl Genesis? Nikdo z lidí u toho nebyl. Nemáme ze stvoření ani záznam ani reportáž. Zpráva je zjevením. Bible zjevením začíná i končí.

Z toho věříme, že Bůh nám má zde co říci (může - má moc i právo i životodárnou sílu. Dochází zde ke geniálnímu spojení Slova a Ducha – moci, informace i obsahu a charakteru. To vše nás zve k hlubokému přemýšlení:
= Žít z Božího zjevení - odhalující + určující!
Tzn., nenechat se odvádět labilními lidskými úvahami, které popírají základní východiska.

= Žít z Božího zjevení i v době mezi počátkem a koncem – např. v době *pochybností, nejasností či dokonce nevědomostí.*

= Žít s touto vírou ve starodávné poselství DNES s ohledem na počátek a s ohledem na stanovený směr a vytýčený vrchol
= žít ve smyslu počátku směrem k vrcholu Zj.

Jestliže kniha genesis je doplněna poselstvím knihy Zjevení, pak to znamená, že zde máme dvojí potvrzení toho, co bylo, co platí, jak žít a věřit dnes. Naše orientace vyplývá nejen z toho, co je kolem nás, ale co původně bylo a co má být.

Je-li zde vědomý počátek – je tu rovněž příslib pokračování a dokončení!
Zpochybníme-li včerejšek, znejistíme si dnešek a zamlží se nám zítřek!

- Ne, že by nebylo možné zapochybovat a klást kritické otázky. Z pochybnosti však není jiné cesty, než se znovu chopit myšlenky stvoření. Z pochybnosti vede cesta ke konci, anebo k novému tvořivému začátku – k oživení toho, co tu už bylo, ale jen ztratilo svou sílu a uvadlo. V novém tvoření je obsažena naděje světa – také os. života – v době krize a nejistot.

GENESIS = původ.

Biblicky zde mluvíme o „rodokmenu“ nebe a země. Podobné rodokmeny známe o člověku a dalších patriarchů. Je jich celkem deset. To také něco znamená!. Proto nemůžeme mluvit o Genesis jako o mýtu, podobenství či poezii. Není-li počátku s Bohem, není žádný smysluplný cíl jednotlivých patriarchů a celého Izraele.

Bible začíná tím, že Bůh **JEST** – i když tu ještě nic nebylo. Bůh tu byl na počátku - před počátkem – po počátku – během času – ke konci čsu – na konci i za koncem! O tom nás přesvědčuje poselství knihy Zjevení – stvoření nového nebe a nové země.

Boží vlastnost je popsána konkrétně tím, že se Boží Duch vznášel nad propastnou tůňí – tmou. Bůh už zde byl, i když ještě nebyl ani tvar – forma, ani náplň, obsah (význam slov „nesličná a pustá“).

1. den stvořeno_Světlo – 4. den světla)
2. den odděleny vody od vod, nebe a země – 5. den ptáci a ryby
3. den souše, příroda, vegetace - 6. den zvířata a člověk

Vidíme ten koncept a souvislosti? (Člověk je stvořen mezi zvířaty a sedmým dnem určeným pro společenstvím s Bohem. Přemýšlejme o našich možnostech..)

7. den je jiný, nemá materiální význam, ale duchovní. Nábízí čas pro vztah. Na sobotu si už nelze šáhnou, vidět, slyšet. Lze s Bohem jen prožít.

Každý nový den = nové tvoření!

Bůh stvořil. Hebr. slovo není nikdy užito pro lidskou činnost. Bůh totiž tvoří z ničeho. Člověk už jen zpracovává to, co bylo stvořeno a dáno.

Bůh povolává v život (Creatio ex nihilo). Pouze Boží díle je jedinečné a originální – původní. My lidé na Boží dílo už jen navazujeme a třídíme. Základní východiska jsou dána: *Oddělil nebe a zemi, vodu od pevniny, světlo od tmy, den od noci, muže od*

ženy, chaos a prázdnotu, nesmyslnost od řádu a věčných hodnot, poušť od zeleně, život od neexistence a smrti.

Vedle Boží moci se nám zde zjevuje také jeho charakter. Mocný Bůh je zároveň věčný, všemocný i laskavý, milosrdný, odpouštějící. Jestliže ztrácíme víru, máme novou příležitost ji znovu najít a oživit.

Jak souvisí Kniha Genesis s knihou Zjevení? Skrze Boží přítomnost v Kristu. On nám zjevil Boží moc i lásku. On je alfou i omegou, počátek i konec. Boží zjevení čteme dosvědčeno po stvořitelském týdnu, ne před ním. Žijeme po zjevení Boha skrze proroky, Krista, apoštoly – ne před ním. Žijeme po zaslíbení, že i kdyby se svět zhroutil, JKristus zůstává Pánem a my jeho dětmi. Tzn, že to nejhorší už je vybojováno.

Genesis nás učí, že Boha a počáteční či možná současnou propastnou tůň nemáme vidět odděleně. V Genesis je Bůh i prázdnota spolu – a netrpí tím ani velikost Boží ani velikost propasti a tmy. Obě skutečnosti jsou u Boha pravdivé – temná propast i Boží přítomnost vedle sebe. Tím více platí význam Kristova vítězství nad zlem. Osobní Bůh zvítězil nad osobním Ďablem. Naše víra roste už z prvního sdělení:

Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Země byla pustá a prázdná a nad propastnou tůňí byla tma. Ale nad vodami vznášel se duch Boží.

Jan viděl nové nebe a novou zemi, neboť první nebe a první země pominuly a moře již vůbec nebylo.

Já jsem Alfa i Omega, počátek i konec. Tomu, kdo žízní, dám napít zadarmo z pramene vody živé.

Amen.